

ЗАСНОВНИК І ВИДАВЕЦЬ: УНІВЕРСИТЕТ імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ
Заснований у жовтні 2010 р.
Виходить 2 рази на рік

ВІСНИК

УНІВЕРСИТЕТУ імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

СЕРІЯ

ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

ЗМІСТ

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ

Головко М.Б. Проблеми сімейного виховання у працях представників суспільно-педагогічного руху 60-х років XIX століття	8
Жданюк А.В. Щодо історико-філософських аспектів розвитку уявлень про конфлікт у системі правовідносин.....	14
Ковальчук О.С., Потапюк Л.М. Забезпечення академічної чесності у вищих навчальних закладах: міжнародний досвід.....	21
Корольова Л.В. Становлення і розвиток системи підготовки викладачів іноземної мови в Румунській Республіці.....	27
Мовчан Л.В. Сучасний погляд на якість вищої освіти в Україні.....	32
Осадчий В.В. Фактори впливу на розвиток дизайну як науки.....	38
Розлуцька Г.М. Особливості розвитку освіти духовенства у Закарпатті (кінець XVIII – початок XIX століття)	45

Програмні цілі – висвітлення результатів новітніх досліджень та досягнень педагогічної та психологічної науки за всіма теоретичними і практичними напрямками.

Для наукових працівників, фахівців-педагогів та психологів, студентів, широкого кола дослідників педагогічної і психологічної галузей науки.

Матеріали публікуються змішаними мовами.

Журнал «Вісник Університету імені Альфреда Нобеля». Серія «Педагогіка і психологія» затверджений у Переліку наукових фахових видань рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України (наказ від 10.05.2017 р. № 693).

Журнал «Вісник університету імені Альфреда Нобеля». Серія «Педагогіка і психологія» зареєстровано в міжнародних наукометричних базах Ulrich's Periodicals Directory та Google Scholar.

Журнал затверджено до друку і до поширення через мережу Інтернет за рекомендацією вченої ради Університету імені Альфреда Нобеля (протокол № 2 від 21.04.2017 р.).

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 22577-12477ПП від 20.02.2017 р.

1 (13) 2017

Таможська І.В.

Оцінка університетською спільнотою ролі та значення інституту приват-доцентури в університетах України (друга половина XIX – початок XX століття) 52

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Бондаренко З.П.
Соціальне здоров'я студентів у контексті розвитку волонтерства 59

Ніколенко Л.М.
Розвиток соціальних навичок у дітей з порушеннями аутичного спектра в умовах інтеграційного дитячого оздоровчого табору 67

Переворська О.І.
Проблема розвитку студентами комунікативного потенціалу дітей дошкільного віку із ЗНМ 73

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ, ВИХОВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Агіляр Туклер В.В.
Виховання ініціативності дітей у ігровій діяльності: сучасний стан 80

Дніпрова О.А., Когут А.Р.
Місце внутрішньої мотивації в профілактиці емоційного вигорання 86

Єрмолаєва Т.В., Шваб К.В.
Гендерні стереотипи у сучасному українському суспільстві 92

Зайцева І.О., Павлюкова Н.Ф., Легостаєва Т.В., Мисюра А.О.
Ефективність застосування різних педагогічних прийомів на уроках біології залежно від психологічних характеристик учнів 97

Коломійчук І.М.
Автентичні матеріали як ефективний засіб забезпечення соціокультурного спрямування процесу навчання іноземної мови 102

Комісаренко Н.О.
Зміст, форми і методи моніторингу якості організації виховної роботи у вищому навчальному закладі 106

Кофан І.М., Белова Л.В.
Індивідуально-психологічні детермінанти педагогічної антиципації вчителів 112

Олійник І.В.
Причини виникнення та профілактика синдрому професійного вигорання у педагогів 118

Передерій О.Л.
Система педагогічних впливів як чинник формування самооцінки старшокласників вальдорфської школи .. 126

Редакційна колегія серії

Головний редактор серії
О.Б. Тарнопольський, доктор педагогічних наук, професор
(Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)

Н.П. Волкова, доктор педагогічних наук, професор,
заступник головного редактора серії
(Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)
С.М. Амеліна, доктор педагогічних наук, професор
(Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)
С.П. Кожушко, доктор педагогічних наук, професор
(Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)
В. Крігер, доктор філософії, професор (Німеччина)
Т.О. Пахомова, доктор педагогічних наук, професор
В.А. Полторак, доктор філософських наук, професор
А.П. Самодрин, доктор педагогічних наук
(Кременчуцький інститут Університету імені Альфреда Нобеля)
С.В. Сапожников, доктор педагогічних наук, професор
(Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)
Т.І. Сущенко, доктор педагогічних наук, професор
С.Я. Харченко, доктор педагогічних наук, професор
І.Ф. Ісаєв, доктор педагогічних наук, професор (Росія)
Дж.Л. Ліонтас, доктор (США)
Е. Френдо, магістр (Німеччина)
В.М. Чорнобровкін, доктор психологічних наук, професор
Ю.М. Швалб, доктор психологічних наук, професор
Г.І. М'ясоїд, кандидат педагогічних наук, доцент
(Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)
О.В. Лебідь, кандидат педагогічних наук, доцент
(Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)
І.В. Олійник, кандидат педагогічних наук,
відповідальний секретар
(Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР –
Б.І. ХОЛОД, доктор економічних наук, професор
(Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)

Редакційна рада

Заступник головного редактора

А.О. Задоя, доктор економічних наук, професор
(Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)

С.Б. Вакарчук, доктор фізико-математичних наук, професор
(Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)

В.В. Зірка, доктор філологічних наук, професор
(Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)

В.А. Павлова, доктор економічних наук, професор
(Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)

О.В. Пушкіна, доктор юридичних наук, доцент
(Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)

О.Б. Тарнопольський, доктор педагогічних наук, професор
(Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро)

Беспарті
Особлив
студента

Богдан У
Особисті
до майбу

Бондаре
Структур
у процес

Борисен
Компете

Верченк
Проекту
викладач

Волкова
Засоби с

Гаркуша
До форм

Горбань
Можливі
компете!

Демідов
Формува
складові

Знанець
Роль кон

Каленик
Методич
на підгот

Кондрау
Організа
практика

Макхулі
Формува
як сучасн

Medynsk
The strat
in the fra

Ольховс
Зміст та с

Pavlenko
The main
in profes!

Павлова
Педагогі
для сфер

Пінська І
Самопізн

Піскова І
Ділова гр
та апроб

Прошкін
Формува

Пугач В.І
Проблем
майбутн

Пучков І
Використ

Самодрин
До питан

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Беспарточна О.І., Зюман Г.Ю. Особливості застосування ділових ігор під час вивчення графічного дизайну студентами інженерних спеціальностей.....	131
Богдан Ж.Б., Солодовник Т.О., Середа Н.В. Особистість викладача як чинник ефективної підготовки студентів-психологів до майбутньої професійної діяльності	138
Бондаревська О.М. Структура дидактичної моделі формування індивідуальних стратегій студентів у процесі викладання іноземних мов.....	144
Борисенко В.В., Гагіна Н.В. Компетентнісне навчання в контексті мовної підготовки студентів вищої школи	149
Верченко Л.С. Проектування технології розвитку соціально-комунікативної компетентності майбутніх викладачів вищої школи у процесі магістерської підготовки: концептуальний етап.....	155
Волкова Н.П. Засоби стимулювання та мотивації творчої діяльності студентів	161
Гаркуша І.В., Кравець Р.Е. До формування культури мовлення особистості психолога-практика	170
Горбань С.І. Можливості інформаційно-комунікативних технологій у формуванні професійної компетентності майбутніх художників сакрального живопису	175
Демідова Ю.Є., Шахова Г.А. Формування компетенцій з безпеки професійної діяльності як важлива складова підготовки магістрів у вищих навчальних закладах.....	182
Знанецька О.М., Цвєтаєва О.В. Роль комунікативної компетентності у навчанні іноземних мов	188
Каленик О.О., Цареградська Т.Л., Тарасова Т.В. Методичні аспекти оптимізації процесу навчання студентів-іноземців на підготовчих відділеннях ВНЗ України	194
Кондрашова О.В. Організація особистісно орієнтованого контакту майбутніх менеджерів з передовими практиками засобами дистанційної підтримки: досвід упровадження	199
Макхулі Іхаб Формування готовності майбутніх учителів до роботи в школах національних меншин як сучасна міждисциплінарна проблема	205
Medynska S.I., Sokolova K.V. The strategic approach to forming the foreign language competence of would-be experts in the framework of the contemporary educational standards	212
Ольховська А.С. Зміст та структура курсу «Сучасні перекладацькі технології. Системи автоматизації перекладу».....	216
Pavlenko O.O., Triakina O.O., Timchenko-Mikhailidi N.S. The main directions of the international and european standards implementation in professional training of specialists in the field of customs	223
Павлова В.А. Педагогічні роздуми щодо формування компетентностей майбутніх фахівців для сфери підприємництва	230
Пінська О.Л. Самопізнання як детермінанта професійного самовдосконалення майбутнього вчителя	236
Піскова Ж.В., Козинець І.І. Ділова гра «Організація бухгалтерського обліку» як елемент тренінгу та апробація спеціальних компетенцій студентів	241
Прошкін В.В. Формування проектно-конструкторської компетентності майбутніх інженерів засобами ІКТ	247
Пугач В.Б., Яремчук Л.І. Проблема формування комунікативної особистості у процесі підготовки майбутніх викладачів іноземних мов	253
Пучков І.Р. Використання змішаного навчання при підготовці вчителів початкових класів.....	260
Самодрин А.П. До питання концептуалізації педагогічної організації у світлі космозації знання	265

Сорока Н.А. Психологічне обґрунтування переваг емпіричного підходу у вивченні іноземної мови як освітнього процесу майбутніх фахівців.....	273
Тарнопольський О.Б. Експериментальні види навчальної діяльності у конструктивістському підручнику з англійської мови для студентів спеціальності «Туризм»	281
Черевко С.В. Удосконалення професійно-педагогічної компетентності тренерів-викладачів у процесі підвищення кваліфікації засобами формальної і неформальної освіти.....	289

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Кабанова М.Р., Плеханова Т.М., Черняк Н.О. Про деякі інноваційні тенденції у навчанні іноземної мови у вишах України	296
Твердохліб А.І. Смарт-технології як основа формування сучасних тенденцій освіти	301
Tokarieva A.V. Serious video games in foreign language education	306

УПРАВЛІНСЬКІ ТА ПЕДАГОГІКО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОСВІТИ

Лебідь О.В. Принципи стратегічного управління загальноосвітніми навчальними закладами	312
РЕФЕРАТИ (ABSTRACTS)	321

THEORY OF PE

Holovko
Issues of
of 60s in

Zhdanyu
Historical
of juridical

Kovalchuk
Ensuring

Korolyov
Formalistic
language

Movchar
Modern

Osadchuk
Factors in

Rozlutskiy
The featu
(the end

Tamozhskiy
The univ
in univer

THEORY OF PEDAGOGY

Bondarenko
Students

Nikolenko
Developing
in integr

Perevorot
The prob
with gen

PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF PERSONALITY

Agiliarskiy
Developing

Dneprovskiy
The role

Ermolayev
Gender :

Zaytzeva
The effe
on the p

Kolomyi
Authentic
in foreign

Komisar
Method:
the educ

Kofan I.I.
Individu

Oliyunko
Causes a

Perederin
The syst
of Wald

CONTENTS

THEORETICAL AND HISTORICAL ASPECTS OF PEDAGOGY

Holovko M.B. Issues of family upbringing in the writings of representatives of public and educational movement of 60s in the 19th century	8
Zhdanyuk A.V. Historical and philosophical aspects of developing views on conflict in the system of juridical relationships	14
Kovalchuk O.S., Potapiuk L.M. Ensuring academic integrity in institutions of higher education: international experience	21
Korolyova L.V. Formation and development of educational system of training teachers of foreign languages in the Romanian republic.....	27
Movchan L.V. Modern view on the quality of higher education in Ukraine.....	32
Osadchiy V.V. Factors influencing the development of design as a science.....	38
Rozlutska G.M. The features of development of clergy education in Transcarpathia (the end of the eighteenth century – the beginning of the nineteenth century).....	45
Tamozhska I.V. The university community evaluation of the role and importance of part-time associate-professorship in universities of Ukraine (the second half of the 19 th – the beginning of the 20 th century)	52

THEORETICAL FOUNDATIONS OF CORRECTION PEDAGOGY AND AND SOCIAL WORK

Bondarenko Z.P. Students' social health in the context of developing volunteering	59
Nikolenko L.M. Development of social skills in children with disorders of autistic spectrum in integrated children's camps.....	67
Perevorska O.I. The problem of development by students of communicative potential in pre-schoolers with general speech underdevelopment	73

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS OF THE PERSONALITY TEACHING, UPBRINGING, AND DEVELOPMENT

Agiliar Tukler V.V. Developing pro-activity in children in play activities: the modern state	80
Dneprova O.A., Kogut A.R. The role of intrinsic motivation in prevention of emotional burnout.....	86
Ermolayeva T.V., Shvab K.V. Gender stereotypes in modern Ukrainian society	92
Zaytzeva I.O., Pavlyukova N.F., Legostayeva T.V., Mysyura A.O. The effectiveness of different teaching methods at biology lessons depending on the psychological characteristics of students	97
Kolomiychuk I.M. Authentic materials as the effective means of providing the socio-cultural direction in foreign language teaching.....	102
Komisarenko N.O. Methods, forms, and content of quality monitoring of organizing the educational work at a higher educational establishment	106
Kofan I.M., Belova L.V. Individual psychological determinants of teachers' pedagogical anticipation	112
Oliyanyk I.V. Causes and prevention of teachers' burnout syndrome	118
Perederiy O.L. The system of pedagogical influence as a factor in the formation of self-concept of Waldorf school senior pupils	126

THEORETICAL AND METODOLOGICAL FOUNDATIONS OF PROFESSIONAL EDUCATION

Bespartochna O.I., Zuman G.Yu. Peculiarities of using simulations while teaching graphic design to future engineers	131
Bogdan Zh.B., Solodovnyk T.O., Sereda N.V. Teacher personality as a factor of students-psychologists' effective training for future professional activities.....	138
Bondarevska O.M. The structure of the didactic model of students' individual strategies in foreign language teaching process	144
Borysenko V.V., Gagina N.V. Competency-based learning in the context of higher school language training	149
Verchenko L.S. Designing techniques of developing social and communicative competence in future teachers at higher education establishments while in the process of their master's degree training	155
Volkova N.P. Ways of stimulation and motivation of students' creative activities	161
Harkusha I.V., Kravets R.E. Developing verbal culture of practical psychologists' personalities.....	170
Gorban S.I. The possibilities of information and communication technologies in formation of professional competence of future sacred art painters	175
Demidova Yu. E., Shakhova G.A. Forming competence of safety of professional activities as an essential component of master training at higher educational institutions	182
Znanetska O.M., Tsvyetayeva O.V. The role of communicative competence in foreign language teaching.....	188
Kalenyk O.O., Tsaregradska T.L., Tarasova T.V. Methodological aspects of optimization of training foreign students at the preparatory departments of universities in Ukraine	194
Kondrashova O.V. Organization of future managers' individually oriented contact with best practices by means of remote support: experience of implementation	199
Makhouli Ihab Future teachers' readiness formation for working at schools of national minorities as a modern interdisciplinary issue	205
Medynska S.I., Sokolova K.V. The strategic approach to forming the foreign language competence of would-be experts in the framework of the contemporary educational standards	212
Olkhovska A.S. The course "Modern Translation Technologies. CAT-tools": content and structure.....	216
Pavlenko O.O., Triakina O.O., Timchenko-Mikhailidi N.S. The main directions of the international and european standards implementation in professional training of specialists in the field of customs	223
Pavlova V.A. Teacher's thoughts on how entrepreneurship students can develop their competence in undergraduate junior years of study	230
Pinska O.L. Self-perception as a determinant of professional self-improvement of a future teacher.....	236
Piskova Z.V., Kozinets I.I. Simulation «Accounting organization» as a part of students' special competencies training and testing	241
Proshkin V.V. The formation of design competence of future engineers by means of ICT	247
Pugatch V.B., Yaremchuk L.I. The issue of forming communicative personality in the process of preparation of future teachers of foreign languages	253
Puchkov I.R. Using blended learning while training primary school teachers.....	260
Samodryn A.P. To the issue of conceptualizing pedagogic organization in the light of knowledge cosmization	265
Soroka N.A. Psychological justification of the experiential approach to second language learning as learner education.....	273

Tarnopolsk
Experientia
for student
Cherevko S
Professiona
of professio

**STATE-
TECHNI**

Kabanova I
On some in
at higher ec
Tverdokhle
Smart-tech
Tokarieva A
Serious vide

**MANAG
ASPECT**

Lebid O.V.
The principl

ABSTRACTS

Усі права застереж
дозволено лише з
посилання на «Віс
Серія «Педагогіка

49000, м. Дн
Унів
Тел/факс (0

Tarnopolsky O.B.

Experiential learning activities in the constructivist textbook of English
for students majoring in tourism281

Cherevko S.V.

Professional and pedagogical competences development of teachers-trainers in the process
of professional development by means of formal and non-formal education289

STATE-OF-THE-ART TEACHING/LEARNING TECHNIQUES IN HIGHER EDUCATION

Kabanova M.R., Plekhanova T.M., Chernyak N.O.

On some innovative tendencies of teaching foreign languages
at higher educational institutions in Ukraine296

Tverdokhleba A.I.

Smart-technologies as a ground for development of today's educational trends301

Tokarieva A.V.

Serious video games in foreign language education306

MANAGERIAL AND PEDAGOGICO-PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF EDUCATION

Lebid O.V.

The principles of strategic management of secondary schools312

ABSTRACTS321

Усі права застережені. Повний або частковий передрук і переклади дозволено лише за згодою автора і редакції. При передрукуванні посилання на «Вісник Університету імені Альфреда Нобеля». Серія «Педагогіка і психологія» обов'язкове.

Редакція не обов'язково поділяє точку зору автора і не відповідає за фактичні або статистичні помилки, яких він припустився.

Редактори: Л.В. Пилипчук, М.С. Велес

Комп'ютерна верстка А.Ю. Такій

Підписано до друку 12.05.2017. Формат 70x 108/16. Ум. друк. арк. 29,75.

Тираж 300 пр. Зам. № 1042.

Адреса редакції та видавця:
49000, м. Дніпро, вул. Січеславська Набережна, 18.
Університет імені Альфреда Нобеля
Тел/факс (056) 778-58-66. e-mail: rio@duan.edu.ua

Віддруковано у ТОВ «Роял Принт».
49052, м. Дніпро, вул. В. Ларіонова, 145.
Тел. (056) 794-61-05, 04
Свідоцтво ДК № 4765 від 04.09.2014 р.

УДК 37:262.1

Г.М. РОЗЛУЦЬКА,
*кандидат педагогічних наук, доцент, доцент
кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ДУХОВЕНСТВА У ЗАКАРПАТТІ (КІНЕЦЬ ХVІІІ – ПОЧАТОК ХІХ СТОЛІТТЯ)

У статті проаналізовано процес розвитку освіти духовенства у Закарпатті в період з кінця ХVІІІ ст. до початку ХІХ століття. Розкрито організаційно-методичні засади функціонування навчальних закладів різного типу для підготовки духовенства. Виявлено регіональні особливості підготовки закарпатського духовенства.

Ключові слова: духовенство, освіта, регіональні особливості підготовки, Закарпаття.

Постановка проблеми. Спільність європейського наукового та освітнього простору спонукає до вивчення позитивних прикладів у справі теологічної освіти. В університетах з десятки найкращих у світі (Гарвард, Принстон, Сорбонна) діють факультети, на яких здійснюється підготовка богословів та проводяться наукові дослідження. В Україні створена можливість надання повного циклу освітньої та наукової богословської підготовки. Включення «Богослов'я» у перелік спеціальностей (постанова ВАК від 8 червня 2010 р.), за якими проводиться захист дисертацій на здобуття наукових ступенів не викликало схвалення в колах українських науковців. Дискусії викликає визнання теології (богослов'я) повноцінною складовою гуманітарної науки. Разом з тим українське суспільство вимагає освічених духівників, готових до виконання обов'язків в умовах сучасних суспільних трансформацій. Розв'язанню означених суперечностей може сприяти регіональний історико-педагогічний досвід. Зацікавлення викликає Закарпаття, як регіон географічно розташований у центрі Європейського континенту, на перетині культур Сходу та Заходу з багатотисячними традиціями співпраці з європейцями та традиціями безконфліктного проживання представників різних конфесій, етнічних груп та політичних орієнтацій.

Аналіз останніх досліджень. Проблема підготовки духовенства перебуває у колі між-дисциплінарних досліджень вітчизняних учених, з-поміж яких: Ю. Земський (римо-католицьке), Р. Шеретюк, І. Комар, А. Ткачук, Ю. Щербяк (греко-католицьке), О. Буровський, В. Денисенко, В. Меша, Г. Саган, Г. Степаненко, О. Тригуб (православне), О. Вітрицька (іудейське) та ін. Регіональні особливості розвитку духовного виховання та освіти порушується у ряді праць: Л. Трепляк (Волинь), К. Яқуніна (Рівнинщина), Д. Кузовенков (Одещина), В. Борщевич, Г. Махорін, О. Тригуб (Херсонщина), О. Колесник, Я. Крапивного, Г. Полієнко (Чернігівщина) та ін. Важливими для нашої роботи є здобутки дослідників історії церкви у Закарпатті: Ю. Данильця, Р. Офіцинського, В. Фенича, Д. Штерр, представників духовенства – О. Барана, С. Паппа, А. Пекаря та ін.

Формулювання мети. Метою статті є аналіз розвитку освіти духовенства у Закарпатті в період з кінця ХVІІІ століття до початку ХІХ століття. Відповідно до мети визначено такі завдання: 1) розкрити організаційно-методичні засади функціонування навчальних закладів для підготовки духовенства; 2) виявити характерні ознаки та регіональні особливості розвитку освіти закарпатського духовенства.

© Г.М. Розлуцька, 2017

Виклад основного матеріалу. У досліджуваний період на територію 13 жуп (районів) Мадярьської Країни (Закарпаття) поширювалась державна влада Австрійської імперського двору та місцева влада угорських феодалів. За свідченням перших статистичних даних, місцева населення представляли українці (русини) вірники християнства візантійського обряду [7, с. 107–109]. Церковне керівництво здійснював латинський римо-католицький архієпископат, що знаходився в угорському місті Егер. Існувала ситуація, коли влада і місцева населення мали протилежні погляди на культуру, віру, освіту, мову, звичаї, традиції та ін.

Відповідно до рішення церковного Тридентського Собору (1545–1563 рр.) відповідальність за формування освіти духовенства покладено на єпископів. Своїми силами кожна єпархія забезпечувала навчання духовенства. Технології відбору, навчання та висвяти духовенства визначав «Архиєрикон», у якому рекомендувалось майбутнім духівникам приймати участь у церковних практиках, вчити богословські тексти та формувати морально-духовні якості. Утвердилась гнучка система підготовки духовенства, складовими якої були прислуговування у церкві, для дітей священників - навчання вдома або у монастирях. Після відбору достойних та складання висновку, оцінки духовно-морального стану кандидата єпископ проводив висвячення та призначав на службу. У результаті тогочасне закарпатське духовенство славилось неучтвом, розпустою та хабарництвом [6, с. 9].

Рівень освіченості духовенства викликав занепокоєння місцевої еліти. Жупан Ужанської жупи граф Г. Другет (1568 р.) розпорядився провести інспекцію підготовки духовенства. У результаті проведеної перевірки встановлено низький рівень освіченості духовенства. Егерський архієпископат, для виправлення ситуації пропонував відправляти молодь на навчання в уже діючі угорські навчальні заклади. Представники Егерського архієпископату сподівались таким чином поширити просування католицизму серед закарпатців, що в угорських католицьких семінаріях відбудеться окатоличення та денаціоналізація української молоді. Враховувались і економічні перспективи, адже для навчання духовенства надавалась фінансова підтримка держави та меценатів, якою розпоряджалась єпархія, якій підпорядковувався навчальний заклад.

Правові основи для організації навчальних закладів для підготовки закарпатського духовенства були створені умовами Ужгородської церковної унії (1646 р.). Згідно з цією унією було збережено східний обряд. Мукачівська єпархія отримала право вибору єпископа, який затверджувався і на пряму підпорядковувався Папі Римському а греко-католицьке (уніатське) духовенство зрівнялося з римо-католицьким у привілеїях та обов'язках. Постанови Сатмарського Собору (1690 р.), зобов'язували священників до отримання фахової освіти перед висвяченням. Про необхідність якісних змін в освіті духовенства зазначалось у рішеннях Замойського собору (1720 р.), який рекомендував створювати навчальні заклади для підготовки духовенства в кожній єпархії. Проте потреба в освіті духовенства на штовхувалась на відсутність фінансування.

Першим етапом у створенні освітніх закладів для підготовки духовенства у Закарпатті стало відкриття богословських шкіл. Організацію богословського навчання започаткував Мукачівський єпископ М. Ольшавський (1743–1767 рр.). Освіта духовенства в Егерській богословській школі не влаштувала М. Ольшавського тим, що навчання в ній проходило латинською, угорською мовами і призводило до того, що коли духівник приходив на парафію, де переважало українське населення, він не міг проводити службу, катехизацію чи бесіду доступною для парафіян мовою, тому що сам не володів нею. В українських місцевих юнаків після навчання в угорських освітніх закладах вироблялося зневажливе ставлення до рідної культури, вони винародовлювалися.

Не отримавши державного фінансування, на власні кошти на єпархіальній ділянці землі єпископ М. Ольшавський розпочав будівництво приміщення Мукачівської богословської школи, яке тривало з 1744 року по 1748 рік. Навчальний процес розпочався в 1744 році у недобудованій школі. Одночасно із Мукачівською богословською школою єпископ М. Ольшавський організував богословські заклади для навчання духовенства у населених пунктах: Марія Повчі, Надь Бані, Марамрош-Сигеті, Турці, які готували духовенство для румунських, угорських, словацьких територій вірників Східної церкви [2, с. 37].

В богословських школах навчальний процес організували за зразком єзуїтських шкіл, основною відмінністю було знання русинської (української) мови. Єпископ М. Оль-

шавський розробив дисциплін та духовних вправ від 8 до 10 години. Міщенні навчали латинської мови, розпочинався доповіді, Тирнава, 17 Мукачівської школи.

В навчальних закладах вивчали священника. Як і в математиці. Основними предметами були (практичне богословство, апостолів та латинської мови, доповіді, розповіді матеріал на папірцях. Групи очолювали галини у знаннях вірку знань здійснювали, робили конспекти.

Важливою складовою частиною були богословські потреби богословів, а не тільки учнів усім прихожанам та виголосити не могли. Крім служіння в усіх інших церквах поєднували школярів відбували.

Однією із складових частин викладацьких курсів були богословські семінарії, які вивчали предмети, які вивчали вимагали створити відповідні навчальні елементи місцевих шкіл.

У навчальних закладах створювали богослов'я розповіді тогочасну історичних школах. Навчання і видрукування латинської мови на латинських таток професорів створення користувалися.

Важливою складовою частиною були тури з головними вістями, стриманням вищих мов суспільну активність.

Ольшавський розробив правила вступу в «Установлені» (1758 р.). Вивчення теологічних дисциплін та духовних текстів складалось із двох частин: зранку вивчення нового матеріалу – від 8 до 10 години та закріплення – після обіду з 2 до 4 години. В одному навчальному приміщенні навчали майбутніх дяків а в іншому – претендентів у священники. Навчальний рік розпочинався восени, іспити та висвячення – на весні. Починаючи з 1757 р., термін навчання збільшився до 3 років. Організаторські здібності та освіта М. Ольшавського (доктор філософії, Тирнава, 1717 р.) сприяли в успішному керівництві школою. В 1756 р. кількість учнів Мукачівської школи зросла до 80 юнаків, а в 1760 р. – становила 175 учнів.

З навчальних закладів юнаки мали можливість отримати освіту двох рівнів – дяка або священника. Як і в єзуїтських школах, на першому етапі вивчали «тривіум»: читання, письмо та арифметику. На другому – здійснювали фахову підготовку: вивчали богословські науки. Основними предметами на другому ступені навчання були моралістика або казуїстика (практичне богослов'я), вивчали Святе письмо, тлумачення книг Євангелія, життєдіяльність апостолів та латинську і німецьку мови. Основними методами навчання були лекції, дискусії, доповіді, розповіді та бесіди. Викладачі начитували лекції, учні конспектували, заучували матеріал напам'ять і відтворювали при індивідуальному опитуванні або в групових дискусіях. Групи очолювали кращі учні – «колесники» (в єзуїтів – декурій), які визначали програму у знаннях товаришів і відмічали у класній книзі. На підставі їх даних подальшу перевірку знань здійснювали викладачі. До лекцій школярі попередньо опрацьовували матеріал, збирали конспект і вивчали напам'ять.

Закликовою складовою підготовки богословів була практика. Учні брали участь у недільних богослужіннях у ближніх церквах, а з часом збудували спеціальні церкви для підготовки богословів, у яких на рівні з міськими храмами надавався повний спектр духовних послуг не тільки учнівсько-викладацькому колективу богословських навчальних закладів а й місцевим прихожанам церкви. Одним із видів богословської практики було підготувати зміст та висловити недільну проповідь у церквах Мукачєва, Росвигова, Підгір'янах та Підгороді. Крім служіння у церкві учні шкіл проводили катехизації дітей та дорослих, брали участь у різних інших церковних обрядах. Зазначимо, що поширеною була така практика, що викладачі поєднували учіння з священницькими обов'язками. Відповідно практичні вправлення школярів відбувались під контролем наставників.

Однією із суттєвих проблем в організації освіти богословів була відсутність досвідчених викладацьких кадрів. В основному до учіння залучали молодих випускників європейських богословських семінарій, які погано володіли народною мовою. Вони могли викладати тільки латинські предмети, які потребували знань латинської або німецької мови. Учіння румунського духовенства вимагало знання від викладача знань румунської мови. Проте найбільше зусиль вимагало створення методичного забезпечення навчального процесу. Довелося створювати відповідні навчальні книги та підручники народною тобто церковнослов'янською мовою з елементами місцевої говірки, яка на той час ідентифікувалась як літературна мова.

У навчальному процесі використовували підручник догматичного або теоретичного богослов'я створений єпископом Й. де Камелісом. Підручник для морального практичного богослов'я розробив єпископ Г. Бізанці. За твердженням А. Пекаря, книга являла собою типичну тогочасну казуїстику, тобто практичний катехизм, призначений для навчання в єзуїтських школах. На українську мову його перекладено Київським митрополитом Левом Кішківським і надруковано у Тирнаві (1727 р.) для українського духовенства [5, с. 133]. Для навчання латинської мови М. Ольшавський розробив підручник «Начало письменъ къ наставленю на латинскомъ языкъ» (Тирнава, 1746 р.) [2, с. 240]. На основі конспектів лекцій і нотаток професорів та студентів Мукачівської богословської школи під керівництвом отця Вадимовича створено рукопис «Кормило віри» (1779 р.) розміром 500 аркушів, який також використовували у навчальному процесі [3, с. 38].

Закликовою складовою освіти богословів було формування моральності. На думку М. Ольшавського, випускник школи повинен синтезувати здобутки навчання релігії, культури з головними християнськими добродіями – працелюбністю, терпінням, правдивістю, стриманістю, щирістю, безкорисливістю тощо. Вагоме значення надавалось формуванню цих моральних почуттів, які виявляються у ставленні до оточуючих, відображають особисту активність, а саме: любов до ближнього, товариськість, самовідданість та найви-

щий рівень – патріотизм. Рівень сформованості моральних якостей зазначали у щоденнику учня. Оцінювались здібності до професійної діяльності: спів, майстерність проведення церковних ритуалів, особливості спілкування.

Випускні іспити були надзвичайно важкими, і не завжди учні їх успішно складали з першого разу. Учні, які не освоїли зміст навчання за регламентований час, залишалися на повторний курс. Джерельна база свідчить про те, що більшість богословів навчалися замість регламентованих 2 а потім 3 років – 5, але були і такі, що потребували 10 років і 12 років навчання. Успіхи у навчанні, моральність та здібності учнів враховувались при допуску до висвячення. Траплялися випадки, коли кандидати не отримували висвячення в школі і висвячувались за хабар у інших єпископів. Такі учні, висвячені без випускних іспитів, позбавлялись усього майна, не отримували призначення на парафію або відправлялись на службу в імператорське військо [2, с. 240].

Таким чином, в умовах відсутності власної держави, незважаючи на національно-релігійні утиски єпископом М. Ольшавським було закладено перший ступінь богословської освіти. Визначальною особливістю богословських шкіл, організованих у Мукачеві, Марія Повчі, Надь Бані, Марамрош-Сигеті, Турці, було надання можливості українському духовенству навчатись рідною мовою. Формування особистісних (духовно-моральних) якостей духовенства поєднувалось із освітою на національному підґрунті, що сприяло утвердженню українських традицій та формуванню національної свідомості закарпатців.

Якісну богословську освіту вищого рівня через відсутність навчальних закладів у Закарпатті реалізовували молоді українці на студіях у Європі. У підготовці закарпатського духовенства основним центром залишався «папський» Віденський університет, заснований герцогом Рудольфом IV у 1365 р. на зразок Сорбонського богословського коледжу, який вирізнявся високим рівнем викладання і наукових досліджень в університеті [8]. Українські студенти-богослови здобували освіту в австрійському університеті міста Інсбрука, який заснував імператор Леопольд I у 1669 на базі єзуїтської гімназії.

Популярними серед закарпатського духовенства були студії в єзуїтській семінарії св. Адальберта в Тирнаві, що знаходиться на території Словаччини. Проте після реорганізації ордена Єзуїтів (1773 р.) Тирнавську семінарію перенесено до Будапешта. Окрім вищеведених навчальних закладів Рима, Відня, Будапешта, Інсбрука, Праги, Остроґома, Лілля, Львова, Тирнави тощо, українське духовенство Закарпаття здобувало освіту в інших європейських вишах, однак кількість студентів була незначною.

Значно розширилася географія навчання закарпатського духовенства в роки «освіченого абсолютизму» Австрійської імператриці Марії-Терезії, яка намагалась модернізувати державне правління і мінімізувати національні протести в країні. Щоб зняти напруженість ворожнечі між українським греко-католицьким духовенством та угорськими католиками латинського обряду, імператриця створила у Відні на базі колишньої єзуїтської колеґії семінарію. Заклад працював для потреб усіх українських з'єднаних епархій Австро-Угорщини у 1775 р. під офіційною назвою *Regium Generale Seminarium Graeco-Catholicum Viennae ad Sanctam Barbaram*, або «Барбареум». При ньому діяла церква Св. Варвари та єзуїтський конвікт (гуртожиток).

Семінарія надавала освіту 46 семінаристам, з яких 2 місця відводили для монахів ЧСВВ та 9 для духовенства Мукачівської епархії (яка включала Підкарпатську Русь та Пряшівщину), 6 – для Перемишльської епархії та 6 – Крижевацької епархії. Разом з тим у домашній семінарії імператриця Марія-Терезія надавала можливість богословських студій ще 40 греко-католицьких священникам [3, с. 94–95]. Організація навчання здійснювалась за зразком Римської грецької колеґії, що відображалось в уставі «Барбареуму». Теоретичні курси духовенство студіювало на богословському факультеті Віденського університету. Університетські студії доповнювало семінарійне навчання, яке передбачало вивчення східного церковного обряду, церковний спів, церковнослов'янську мову здійснювали у приміщенні «Барбареуму». У церкві св. Варвари проходили служби, виголошення проповідей, катехизація та інші обряди.

Проти діяльності богословських шкіл на території Закарпаття не припиняли боротьбу Єгерські (Угорщина) латинські єпископи. Об'єднавши зусилля із місцевими угорським фео-

далами та чиновн
криття єпископом
му духовенству д
ною мовою. Резу
чатковував діяль
ітського коледжу
ді, у структурі пр

Навчання у
вало 4 роки і орга
освітою семінари
ного процесу ре
Educationis» («Си
педагогічної осві
ми, затвердженн
Відповідно до ци
лось тільки ступе
засійних вимог та
Русі. Абитурієнтів

Навчальний
ваний основній м
ських обов'язків т
початкове навчан
світерів» («Ботан
мові. Діяв екстер
семінарії діяв інте

В Ужгородсь
та Пряшівської єп
вихідці зі Східної
нічної Трансільва
католицька семін
ховання націонал

Національно
но-демократичну
але регіональних
ня тиску на закар
му. Угорська Нам
нарії, домоглася п
з 1810 р. було впр
ми А. Пекаря, ще
богослов'я, перег

Опираючись
семінарії намагал
мінаристів та про
з фондом понад 9
ється вектор духо
чергу, підносить р

У науковій г
допомогу європе
бували докторськ
ті «Августінеум» у
центральної семін
у якій з 1811–184
ня і Пряшівської є
відкрито для підп
назвою «Греко-ка

далами та чинівниками, вони надсилали звернення до Відня та Риму про незаконність відкриття єпископом М. Ольшавським навчальних закладів. Протягом десятиліть українському духовенству доводилось відстоювати право на реалізацію освітніх потреб на місці рідною мовою. Результатом боротьби став імператорський указ 1776 р., який офіційно започатковував діяльність навчального закладу в Ужгородському замку на базі колишнього єзуїтського коледжу і надавав йому статус Королівської греко-католицької семінарії в Ужгороді, у структурі продовжила свою роботу Мукачівська богословська школа [1].

Навчання у Ужгородській королівсько-єпископській греко-католицькій семінарії тривало 4 роки і організовувалось на зразок католицьких семінарій з обов'язковою середньою освітою семінаристів, знанням латини та німецької мов та філософії. Організація навчального процесу регулювалась уставом, розробленим на підставі «Ratio Studiorum». «Ratio Educationis» («Система навчання», 1777 р.) підготовка духовенства відокремлювалась від педагогічної освіти. Навчання богословів здійснювалось за типовими навчальними планами, затвердженими імператрицею Марією-Терезією в 1779 р. та змінами в 1792–1793 рр. Відповідно до цих планів навчання богословів практичного напрямку і науковців відрізнялось тільки ступенем і здійснювалось за уніфікованими програмами. Дотримання організаційних вимог та правової бази контролювалось окружною Наглядною радою Угорської Русі. Абітурієнтів приймали після закінчення гімназії і за рекомендацією пароха.

Навчальний заклад надавав різні рівні богословської освіти, кожен з яких підпорядкований основній меті – підготувати високоосвічену молодь, готову до виконання душпастирських обов'язків та суспільної діяльності. Підготовчий етап навчання забезпечувало 4 річне початкове навчання. Для навчання практикуючого духовенства організовано «дім для пресвітерів» («Ботиз прегезуєліаліз»), в якому додатково вивчали літургію і обряди на «руській» мові. Діяв екстернат для духівників, які жили в місті і відвідували додаткове навчання. При семінарії діяв інтернат для сиріт та дітей священників [3, с. 64].

В Ужгородській семінарії навчали духовенство для Мукачівської, Великоварадинської та Пряшівської єпархій. Зауважимо, що в семінарії навчались не тільки місцеві юнаки а й вихідці зі Східної Словаччини, прикарпатських районів Галичини, Північної Угорщини, Північної Трансильванії та ін. Отже, можна стверджувати, що Ужгородська королівська греко-католицька семінарія достойно продовжила традиції «Барбарейму» і стала осередком виховання національно свідомих духовних пастирів, культурних та громадських діячів.

Національно-визвольна боротьба проти правління Габсбургів переросла у буржуазно-демократичну революцію 1848 р., яка привела до утворення Австро-угорської монархії, але регіональних конфліктів не вирішила. Зміна державного устрою спричинила посилення тиску на закарпатських українців з боку державницької ідеології та угорського шовінізму. Угорська Намісницька рада, погрожуючи зменшенням державного фінансування семінарії, домоглася проведення навчально-виховного процесу на латинській мові. Починаючи з 1810 р. було впроваджено латинські підручники і латинь стала мовою навчання. За даними А. Пекаря, ще деякий час професори викладали народною мовою курси пасторального богослов'я, перепогії й навчання обрядів [5, с. 141].

Опираючись на власний досвід освіти в провідних європейських закладах, професори семінарії намагались інтегрувати освіту і наукові дослідження. Базою для наукових робіт семінаристів та професорів стала єпископська бібліотека, створена єпископом А. Бачинським з фондом понад 9000 примірників книг. На кінець XIX ст. в Австро-Угорській імперії змінюється вектор духовної освіти з парафіяльно-буденної на духовно-богословську, а це, у свою чергу, підносить рівень наукових пошуків семінаристів.

У науковій підготовці українському духовенству Закарпаття продовжували надавати допомогу європейські заклади підвищеного типу. Семінаристи продовжували освіту й здобували докторські ступені в Центральній греко-католицькій духовній семінарії та інституті «Августінеум» у Відні, Урбаніанській папській колегії в Римі та ін. У Відні засновано нову центральну семінарію під назвою Stadtkonvikt (1803 р.) під опікою отців ордена Піаристів, у якій з 1811–1848 рр. навчалось 34 семінаристів з Мукачівської та 15 – а після виокремлення і Пряшівської єпархій. В 1852 р. імператором Францем Йосипом I. у будинку Stadtkonvikt відкрито для підготовки греко-католицького духовенства Австро-Угорщини семінарію під назвою «Греко-католицька генеральна семінарія». Створений при монастирі Св. Августина

у Відні імператором Франциском I Інститут вищих богословських студій або Avgustinianum (1816 р.) прирівнювався до наукових установ та закладів післядипломної освіти і здійснював підготовку викладацьких кадрів. У ньому проходили докторські студії 30 священників після закінчення з відзнакою єпархіальних семінарій, серед них для закарпатців виділялось 14 стипендійних місць. Навчання тривало 3 роки, протягом яких докторанти складали іспити (examen rigorosum) та проводили дисертаційні дослідження [5, с. 149].

Висновки. Вищенаведене дає підстави для ряду висновків. У період з кінця XVIII століття по початок XIX століття у Закарпатті створилися сприятливі культурно-історичні умови для розвитку освіти духовенства. Характерними ознаками цього періоду були: низький культурно-освітній рівень місцевого населення, залежність доступу до освіти від соціального та майнового стану, відсутність досвіду в організації та управлінні богословськими закладами, незадовільний стан матеріальної бази та навчально-методичного забезпечення, нестача викладацьких кадрів. Серед регіональних особливостей у підготовці духовенства виділено: нормативно-правове визначення закарпатських єпархій, створення єпархіальних богословських закладів для освіти різного ступеня, співпраця та надання можливості талановитій молоді продовжити освіту у європейських навчальних закладах та забезпечення повного циклу освітньої богословської підготовки, включаючи наукові студії європейського рівня та отримання вчених ступенів.

Список використаних джерел

1. Гаджега Ю. Історія Ужгородської Богословської семінарії в її головних чертах [Текст] / Юрій Гаджега. – Ужгород, 1928. – 64 с.
2. Лелекач Н. Мункачевская богословская школа (1744-1776) / Николай Лелекач // Литературна недѣля. – 1943. – Чис. III. – С. 246–250.
3. Лучкай М.М. Історія карпатських русинів: У шести томах / М.М. Лучкай / Дешифрування рукопису Ю.М. Сака; переклад українською мовою Ю.М. Сака, М.В. Ороса, Й.О. Баглая; покажчик історичних осіб та назв Д.Д. Данилюка; географічний покажчик І.М. Сенька. – Т. VI. – Ужгород: ВАТ «Видавництво «Закарпаття», 2011. – 472 с.
4. Пап С. Історія Закарпаття / Степан Пап / Редактори: Ігор Пелехатий, Марія Вуянко, Володимир Криворучко та Ірина Шумада. – Т. III. 1716–1939. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2003. – 648 с.
5. Пекар А. Нариси історії церкви Закарпаття. Т. II. / Атанасій Пекар. – Видання друге. – Рим-Львів: Видавництво Отців Василіан «Місіонер», 1997. – 232 с.
6. Петровъ А. «Старая вѣра» и унія въ XVII-XVIII вв. Пояснительная записка [Текст] / Алексей Петровъ // Матеріали для історії Угорської Русі. – Т. II. – Санкт-Петербург: Типографія Імператорської Академії Наукъ, 1906. – 88 с.
7. Удварі І. Демографічна ситуація перед народним відродженням Русинів Мадярьською Країною [Текст] // Образчики з історії пудкарпатських Русинів. XVIII столітнє: Изгядована з історії культури и языка/ Іштван Удварі // Вступ І. Керчі; Спередслово Дюлі Віти; Мапи Жолта Ботлика. – Ужгород: Вид-во В. Падяка, 2000. – С. 107–109.
8. Шепетяк О. Українські студенти в Австрії / О. Шепетяк // Світове українство як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті: зб. мат. IV Міжнар. наук.-практ. конференції (у рамках IV Міжнародного конгресу світового українства). – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. – С. 464–468.

Reference

1. Hadzheha, Yu. (1928). *Istoriia Uzhhorodskoi Bohoslovskoi seminarii v eia holovnykh chertakh* [The history of the Uzhhorod Theological Seminar in its main features]. Uzhhorod, 64 p. (In Russian).
2. Lelekach, N. (1943). *Mukachevskaia bohoslovskaia shkola (1744-1776)* [Mukachevo Theological School (1744-1776)]. *Literaturna nedilia* [Literary discourse], part III, pp. 246-250 (In Russian).
3. Luchkai, M.M. (2011). *Istoriia karpatskykh rusyniv: u 6-tytomakh* [Carpatho-Rusyn History: in 6 volumes]. Deshyfruvannia rukopysu Yu.M. Saka. Pereklad ukrainskoiu movoiu Yu.M. Saka,

M.V. Orosa
pokazhchyk
4. Pap
Zakarpattia
648 p. (In U
5. Pek
Church Hist
6. Pet
and Unia in
material for
Nauk, vol. II
7. Udv
Madiarskoi
Madyarskoe
z istorii kultu
on the histo
8. She
ukrainstvo y
as a factor i
politehnika

В статье
риод с конца
рования учеб
особенности

Ключові
тє.

The artic
century to the
principles of fu
Transcarpathia

Key word

Одержані

M.V. Orosa & I.O. Bahlaia. Pokazhchyk istorychnykh osib ta nazv D.D. Danyliuka. Neohrafichnyi pokazhchyk i.M. Senka. Uzhhorod, Zakarpattia Publ., vol. VI, 472 p. (In Ukrainian).

4. Pap, S. In i. Pelekhatyi, M. Vuianko, V. Kryvoruchko & I. Shumada (Eds.). (2003). *Istoriia Zakarpattia* [History Transcarpathia]. Ivano-Frankivsk, Nova Zoria Publ., vol. III (1716-1939), 648 p. (In Ukrainian).

5. Pekar, A. (1997). *Narysy istorii tserkvy Zakarpattia, tom II, 2-he vydannia* [Sketches of Church History Transcarpathia, vol. 2, 2nd ed.]. Rym-Lviv, Misioner Publ., 232 p. (In Ukrainian).

6. Petrov, A. (1906). "Stara vira" i uniiia v 17-18 vv. *Poiiasnitelnaia zapiska* ["Old Vera" and Unia in the 17-18th centuries. Explanatory note]. *Materialy dlia istorii Uhorskoï Rusi* [The material for the history of Ugric Russia]. Sankt-Peterburh, Typohrafiia Imperatorskoi Akademii Nauk, vol. II, 88 p. (In Russian).

7. Udvari, I. (2000). *Demohrafichna sytuatsiia pered narodnym vidrodzhenniam Rusyniv Madiarskoi Krainy* [The demographic situation in front of the people's renaissance Rusyniv Madyarskoe Territory]. *Obrazchyky z istorii pidkarpatskykh Rusyniv. XVIII stolittia : izhliadovannia z istorii kultury i movy* [Narrator of the story Subcarpathian Rusyniv. Eighteenth century : views on the history of culture and language]. Uzhhorod, V. Padiaka Publ., pp. 107-109 (In Ukrainian).

8. Shepetiak, O. (2013). *Ukrainski studenty v Avstrii* [Ukrainian students in Austria]. *Svitove ukrainstvo yak chynnyk utverdzhennia derzhavy Ukraina u mizhnarodnii spilnoti* [The world as a factor in establishing the state of Ukraine in the international community]. Lviv, Lvivska politekhnikha, pp. 464-468 (In Ukrainian).

В статье проанализирован процесс развития образования освіти духовенства в Закарпатье в период с конца XVIII ст. до начала XIX ст. Раскрыты организационно-методические основы функционирования учебных заведений разного типа для подготовки духовенства. Определены региональные особенности подготовки закарпатского духовенства.

Ключові слова: духовенство, образование региональные особенности подготовки, Закарпатье.

The article analyzes the process of formation of the clergy in Transcarpathia from the late eighteenth century to the beginning of the nineteenth century. It reveals the organizational and methodological principles of functioning of different type of educational institutions training clergy. It also determines the Transcarpathian regional features in preparation of clergy.

Key words: clergy, education, regional differences in training, Transcarpathia.

Одержано 14.02.2017.